

دس ششم

وضو، غسل و تیمم^۱

4 - رسول اکرم ﷺ درباره حکمت وضو چه می فرماید؟

«شستن صورت در وضو؛ یعنی خدایا هر گناهی که با این صورت انجام دادم، آن را شست و شو می کنم تا با صورت پاک به جانب تو بایستم و عبادت کنم؛ شستن دست ها در وضو یعنی خدایا، از گناه دست شستم و به واسطه گناهایی که با دستم مرتکب شدم، دستم را تطهیر می کنم. مسح سر در وضو یعنی خدایا از هر فکر و خیال باطل و گناه آلود که در سر پرورانده ام، سرم را تطهیر می کنم؛ مسح پا یعنی خدایا من از رفتن به مکان های نامناسب پا می کشم».

5 - وضو گرفتن چه هنگام واجب است؟ ■ ■ ■

■ وقتی می خواهیم نماز بخوانیم؛

■ وقتی قصد داریم دستمان را به آیات قرآن بزنیم؛

■ وقتی به یکی از نام های خداوند (به هر زبانی که نوشته شده باشد) دست می زنیم؛

در تمام این موارد، واجب است وضو داشته باشیم. 6 - در چه مواردی وضو گرفتن مستحب است؟

علاوه بر این، وضو گرفتن در بسیاری از موارد دیگر نیز مستحب است؛ هنگام تلاوت

قرآن کریم، همراه داشتن قرآن، زیارت حرم های امامان علیهم السلام، رفتن به مسجد، زیارت اهل قبور و حتی هنگام خوابیدن از مواردی هستند که شایسته است، انسان در این زمان ها وضو داشته باشد.

۱- همکار گرامی، این درس جهت آشنایی دانش آموزان با برخی از احکام نگاشته شده است و هدف آن حفظ واژه ها و طرح سؤالات

بیچیده و معماگونه نیست.

۲- من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۰۲.

7- پیامبر ﷺ درباره آثار وضو چه می فرماید؟

«بسیار وضو بگیر تا خداوند بر عمرت بیفزاید. اگر برایت میسر است که شب و روز با وضو باشی، این کار را انجام بده؛ کسی که با وضو می خوابد، بسترش تا صبح برای او مسجد خواهد بود و خوابش برای او نماز!»^(۱)

با توجه به حدیث پیامبر ﷺ چند مورد از آثار وضو را بیان کنید.

باعث افزایش عمر می شود - بسترش برای او مسجد می شود انگار تمام شب مشغول عبادت است - من قیامت با چهره ای زیبا محشور می شود.

8- شرایط وضوی صحیح را نام ببرید؟

پاک بودن آب وضو - مطلق بودن آب وضو - مباح بودن آب و ظرف - پاک بودن اعضای وضو - نبودن مانع در اعضا - ترتیب - موالات

کسی که می خواهد وضو بگیرد، علاوه بر دانستن شیوه صحیح وضو گرفتن، باید به نکته های

دیگری نیز توجه کند که شرایط وضوی صحیح نام دارد.

این شرایط عبارت است از:

۱- **پاک بودن آب وضو:** آبی که با آن وضو می گیریم، باید پاک باشد. اگر فراموش کنیم که آبی نجس است یا بعداً متوجه شویم که آن آب نجس بوده است و با همان آب نجس، وضو گرفته باشیم، وضوی ما باطل است.

۲- **مطلق بودن آب وضو:** پیش از توضیح این شرط باید بدانیم که آبها به دو دسته تقسیم می شوند: مطلق و مضاف.

آب مطلق: به آب خالصی گفته می شود که با چیز دیگر آمیخته نشده یا از چیزی گرفته نشده باشد؛ آب باران، آب چشمه ها و چاه ها، آب رودها، دریاها و آب لوله کشی که در خانه ها وجود دارد، آب مطلق شمرده می شود.

آب مضاف: آبی که خالص نیست و آن را از چیز دیگری گرفته اند؛ مانند گلاب و آب میوه یا با چیز دیگری مخلوط شده باشد - مثل آب نمک غلیظ و آب های خیلی گل آلود، به گونه ای که دیگر به آن آب گفته نشود - آب مضاف نامیده می شود.

وضو گرفتن فقط با آب مطلق صحیح است و ما نمی توانیم با آب مضاف، وضو بگیریم.

۱- وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۳۸۳ و مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۷.

۳- **مباح بودن آب و ظرف آن** آبی که ما با آن وضو می‌گیریم، باید مباح باشد؛ یعنی یا آب برای خودمان باشد یا اگر برای دیگری است، او از وضو گرفتن ما با آب رضایت داشته باشد. بنابراین، استفاده از آب غصبی^۱ حرام است و وضو نیز با این آب، باطل خواهد بود. البته وضو گرفتن با آب‌هایی که در مکان‌های عمومی قرار دارند، صحیح است.

۴- **پاک بودن اعضای وضو:** اگر صورت، دست‌ها، سر یا روی پاها هنگام وضو گرفتن نجس باشند، باید ابتدا نجاست را برطرف کرد، بدن را پاک نمود و سپس وضو گرفت. روشن است اگر اعضای وضو نجس باشند، وضو باطل است.

۵- **نبودن ممانع در اعضا** هنگام وضو، اگر چیزی مانع رسیدن آب به اعضای وضو شود (مثل چربی کرم‌ها که بر دست و صورت باقی می‌ماند، لاک روی ناخن، چسب و رنگ) وضوی ما باطل خواهد بود. وضو گرفتن با موی رنگ شده صحیح است.

۶- **ترتیب** واجب است تمام مراحل وضو را به ترتیب انجام دهیم؛ یعنی پس از نیت، ابتدا صورتمان را می‌شوئیم؛ سپس دست راست را از بالای آرنج تا نوک انگشتان می‌شوئیم و پس از آن دست چپ را نیز به همین صورت می‌شوئیم؛ بعد با همان رطوبتی که در کف دست مانده است، سر را مسح و با همان رطوبت، روی پای راست را با دست راست مسح می‌کنیم و روی پای چپ را با دست چپ. اگر مکلف این ترتیب را به هم بزند، وضویش باطل می‌شود.

۷- **مُوالات** واجب است کارهای وضو را پشت سرهم انجام دهیم و بین آنها فاصله نیندازیم. اگر بین کارهای وضو به قدری فاصله بیندازیم که حالت وضو به هم برخورد، به گونه‌ای که بگویند او مشغول کار دیگری شده است؛ مثلاً هنگام وضو گرفتن، کسی با تلفن منزل تماس بگیرد و مشغول صحبت شود، بدون آنکه کارهای وضو را دنبال کند، وضوی او باطل است.

9 - آب مطلق را با ذکر مثال تعریف کنید؟ به آب خالصی گفته می‌شود که با چیز دیگر آمیخته نشده یا از چیزی گرفته نشده باشد. مثل: آب باران - آب چشمه ها و چاه ها - آب رودها - دریاها - آب لوله کشی خانه ها

10 - آب مضاف را با ذکر مثال تعریف کنید؟ آبی که خالص نیست و آن را از چیز دیگری گرفته اند. مثل: گلاب - آب میوه یا با چیز دیگری مخلوط شده باشد مثل: آب نمک غلیظ و آب های خیلی گل آلود

11 - وضو گرفتن فقط با آب ..... می‌توانیم با آب ... مضیابف. وضو بگیریم.

12 - موالات را تعریف کنید؟ واجب است کارهای وضو را پشت سر هم انجام دهیم و بین آنها فاصله نیندازیم.

۱- به آبی غصبی می‌گویند که صاحب آن رضای نباشد ما از آن استفاده کنیم.

فعالیت کلاسی

الف) با ذکر دلیل مشخص کنید در کدام یک از موارد زیر، وضو صحیح و در کدام یک، باطل است.

■ آب پاک در اختیار نداریم و به همین دلیل با گلاب وضو می‌گیریم.
■ باطل است. - زیرا نمی‌توان با آب مضاف وضو گرفت. - می‌توان تیمم کرد

.....
■ در هنگام سفر، از آب رودخانه وضو می‌گیریم.
.....
■ اگر گل آلود نباشد صحیح است زیرا آب رودخانه، آب مطلق است

.....
■ هنگام وضو گرفتن، کسی با تلفن ما تماس بگیرد و ما چند دقیقه‌ای مشغول صحبت با او شویم و بعد از پایان صحبت، وضوی خود را ادامه دهیم.
■ باطل است. - زیرا واجب است مولات را رعایت کنیم و بین کارهای وضو فاصله نیندازیم.
.....
ب) در حضور معلمان وضو بگیرید و از او بخواهید اشکالات احتمالی وضوی شما را برطرف کند.

بیشتر بدانیم

چند مسئله مهم وضو

- اول - اگر ناخن فرد از حد معمول بلندتر باشد، باید چرک زیر آن را برای وضو برطرف کند.
- دوم - خانم‌ها نباید جایی وضو بگیرند که نامحرم آنان را ببیند؛ مثل حیاط مساجد، هر چند این کار وضو را باطل نمی‌کند.
- سوم - اگر پیش از تمام شدن وضو، جایی را که شسته یا مسح کرده است نجس شود، وضو صحیح است؛ البته باید آن را برای نماز پاک کند.
- چهارم - کسی که به دلیل بیماری یا مشکل دیگری نمی‌تواند خودش وضو بگیرد، باید از شخص دیگری بخواهد که او را وضو دهد؛ در این حال، مکلف باید خودش نیت وضو کند و هر کدام از کارهای وضو را هم که می‌تواند، خودش انجام دهد.
- پنجم - راه رفتن بین وضو اشکالی ندارد. بنابراین، اگر بعد از شستن صورت و دست‌ها چند قدم راه برود و بعد سر و پا را مسح کند، وضوی او صحیح است.
- ششم - اگر بعد از وضو چیزی که مانع رسیدن آب است، در اعضای وضو ببیند و نداند موقع وضو بوده یا بعد پیدا شده، وضوی او صحیح است.
- هفتم - در هنگام استفاده از اشیایی مانند گردن بند، که نام خدا بر آن است - و با بدن تماس دارد - باید با وضو بود.

13 - چند نوع غسل داریم؟ نام ببرید. دو نوع - ترتیبی ، ارتماسی

غسل

به هنگام واجب شدن غسل^۱ بر انسان، غسل ترتیبی^۲ را به صورت زیر انجام می دهیم :

14 - غسل ترتیبی چگونه انجام می شود؟

- ۱- نیت
- ۲- شستن تمام سر و گردن
- ۳- شستن نیمه راست بدن
- ۴- شستن نیمه چپ بدن

تیمم

مواردی وجود دارد که به جای وضو یا غسل، تیمم باید کرد. برخی از این موارد عبارت‌اند از

زمان‌هایی که مکلف :

جواب سوال 2 کتاب

- ۱- آب در دسترس دارد؛ ولی غصبی، نجس یا خیلی گل آلود است.
- ۲- آب کمی در اختیار دارد که اگر با آن وضو بگیرد یا غسل کند، از تشنگی به سختی خواهد افتاد.
- 3 - آب داریم ولی وقت کافی نداریم.

* وقتی آب ، نجس یا خیلی گل آلود است باید تیمم کرد.

به کمک دوستان خود سه مورد دیگر از مواقعی را که باید به جای وضو

تیمم کرد، بیان کنید.

- ۱- آب داریم ولی برای سلامتی ضرر دارد.....
- ۲- آب در دسترس نداریم.....
- ۳- آب داریم ولی وقت تنگ است.....

جواب سوال 3 کتاب

شیوه انجام تیمم

پس از آنکه نیت کردیم، برای خشنودی خداوند و به جای وضو یا غسل تیمم کنیم، مراحل صفحه

بعد را به ترتیب انجام می دهیم :

۱- برای آشنا شدن با عواملی که سبب می شود غسل واجب شود به رساله مراجع ، مراجعه کنید و یا از راهنمایی های دبیر خود بهره مند

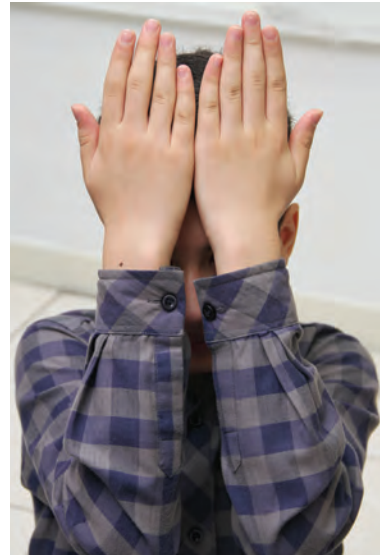
شوید.

۲- غسل را می توان به روش ارتماسی نیز انجام داد.

■ کف هر دو دست را با هم روی خاک پاک و یا هر چیز دیگری که تیمم بر آن صحیح است، می‌زنیم.

■ دست‌ها را بالای پیشانی می‌گذاریم و آنها را تا روی ابروها و بالای بینی می‌کشیم.

■ کف دست چپ را بر پشت دست راست می‌گذاریم و از میچ تا نوک انگشتان می‌کشیم.

کف دست راست را پشت دست چپ
می‌گذاریم و از میچ تا نوک انگشتان می‌کشیم.

برخی از چیزهایی که وضو و تیمم را باطل می‌کند، عبارت‌اند از:

- ۱- خارج شدن ادرار، مدفوع و گازهای روده از بدن
  - ۲- به خواب رفتن (به صورتی که چشم نبیند و گوش هم نشنود).
- 15- برخی از چیزهایی که وضو و تیمم را باطل می‌کند نام ببرید؟

با همفکری دوستان خود بگویید تیمم علاوه بر خاک، بر چه چیزهای

دیگری صحیح است. خاک - ماسه بسیار نرم - کلوخ - ریگ - سنگ - گل - روی فرش

* تیمم روی گچ باطل است.

- ۱- از شرایط وضوی صحیح، پنج مورد را نام ببرید و توضیح دهید.
- ۲- سه مورد از مواردی را که مکلف باید برای نماز، تیمم کند، بیان کنید.
- ۳- شیوه صحیح تیمم کردن را به صورت خلاصه، توضیح دهید.

خودت را امتحان کن

۱- علاوه بر این، مبطلات وضو و تیمم، چیزهای دیگری هم هستند که در آینده با آنها آشنا خواهید شد.